کمکوژیی دی زیلان..
رزا شوان

دوتی عوسمانی ئیمپریالیزمی رگزپرست، مژوویکی رش و خوناوی پ ل تاوانی هی. ب دیان رشکوژی و کمکوژییان، ل گلانی، ئرمنی، یانی، کوردی، سووری، سعوودی، میسری و ئاشووری، کردو. هر لبر ئوی ک تورک نبوون یان ئاینکی تریان هبوو. یان ملکچی دوتی عوسمانیی داگیرکر نبوون و برگرییان ل مانویان و ل ناسنامی نتویان کرد. لوان: ژینسایدی ئرمنییکان ل (٢٤/ نیسان/ ١٩١٥) دا، ک ب چند ناوک ناودبرت، ب (دزخی ئرمنییکان) و (قسبخانی ئرمنییکان) و (تاوانی گور). ک سوپای نامردی عوسمانییکان، ب دندترین شو زیاتر ل (ملون و نیوک) ئرمنییان کوشت. سربازانی بوشت و نامردی عوسمانییکان، ب برچاوی مرد و باوک و کو و براو، دستریان دکرد سر کچان و ژنانی ئرمنی و لاقیان دکردن، تانت لاقی کچانی تمن ن سانیشیان دکرد. دواتر رووتیانیان دکردنو و ل سدارییان ددان، یا ب شمشر سریان دپاندن. ل دوایشدا هموو پیاوکان و کوکانیان و تنانت منداانی کرپشیان دکوشت یان ب شمشر ل ملیان ددان. ئم تاوانانی عوسمانییکان هبستراو نین، بکو ب ون و بگ و ب قسی شایتحانی رزگاربووی ژینسایدی ئرمنییکان تمارکراون.

ل سای (١٩٢٣) دا، ک للاین مستفا کمال (ئتاتورک)ی گبگو کماری تورکیا راگیاندرا. کمالیی ترانییکانیش ک میراتگری عوسمانییکانن. نکویان ل ناسنامی کورد کرد و سیاستی تورکاندنیان ججبج کرد. ناوی (کورد) و (کوردستان) و (زمانی کوردی) و (قسکردن ب کوردی) و لبرکردنی (جلوبرگی کوردی) و (گرانی و فلکلری) و (ناوی کوردی ل منداان) ی کوردییان، ب یاسا و ب فرمی قدغیان کرد و سزای بندکردنیان ب سرپچیکاران دانا. ب نموون و ب پکنین، ل سرتای نوتکانی سدی رابردوو، نووسری ناسراوی شهیدمان (موسا عنتر) ل باکووری کوردستان، رژک ل بازاردا

پۆلیسی تورکیا دەیگرن. دەڵێت: بۆچی دەمگرن و تاوانم چییە؟!
پۆلیسەکان دەڵێن: گوێمان لێتبوو، کە بە کوردی فیکەت لێدەدا!”.

تا ساڵی (١٩٤٦) باری نائاسایی لە ناوچە کوردنشینەکاندا راگەیاندرا و لەژێر یاسای سەربازیدا مایەوە. قێزەوەنترین ڕەوشت و لووتکەی ڕەگەزپەرستییان ئەوەیە، کە لە دەستووری تورکیادا کوردیان بە (تورکی شاخستانی) ناوبردووە و پەلەنیان کردووە.

بەڵام هەرگیز کورد چۆکی بە حکومەتەکانی تۆرانیی ڕەگەزپەرست دانەداوە و دانادات. سەرسەختانە و مەردانە بەرگریی لە بوون و لە ناسنامەی نەتەوەیی کردووە و دەکات. قوربانییەکی زۆر زۆری لەم پێناوەدا داوە. ئەستەمە دەست لە خەبات بۆ رزاگاری کوردستان هەڵبگرێن.

لە دوای سەرکوتکردنی (شۆڕشی دیاربەکر – ١٩٢٥ – بە سەرۆکایەتی شێخ سەعیدی پیران)، دوای لە سێدارەدانی شێخ سەعید و کۆمەڵێک لە هاوەڵەکانی. سوپای تورکیا دەستیان بە گرتن و بە راگواستنەوەی زۆرەملێی کوردانی ناوچەکە کرد، بە پێی پەتی و بە سەری رووتی، بە برسێتی و توێنێتی، بە رۆژئاوای تورکیا گوێزرانەوە. بەڵام بەشێکی زۆری کوردی خەڵکی ناوچەکە ڕەتیان کردەوە. کۆمەڵێک لە فەرماندە و شۆڕشگێڕان کە لە شۆڕشەکەی دیاربەکر بەشدارییان کرد. خۆیان بەدەستەوە نەدا. روویان لە ناوچە دوورەکان و لە چیای ئاگری کرد. بە نهێنی لەو شوێنانەدا مانەوە. تا شۆڕشی ئاگری (ئارارات) دەستیپێکرد، چوونە پاڵ شۆڕش. ئەم شۆڕشە لە ساڵی (١٩٢٧ – بۆ – ١٩٣٠) بە فەرماندەی ژەنەراڵ (ئیحسان نوری پاشا) درێژەی هەبوو. (کۆماری سەربەخۆی کورد) یان دامەزراند، کە پایتەختەکەی شارۆچکەی (بایەزید) بوو. لە نزیکی چیای ئارارات. ئاڵای کوردستانیشیان لەسەر لووتکەی ئارارات هەڵکرد. ئەحسان نوری، بە سەرۆک کۆمار هەڵبژێردرا. لەم شۆڕشەدا نوێنەرانی هەموو کوردستان بەشدارییان تێیدا کرد. زەبرێکی باشیان لە سوپای تورکیا لە ناوچەکەدا دا. کەواتە پرسی کورد لە تورکیادا، بۆ زیاتر لە سەد ساڵ بەر لە ئەمڕۆ دەگەڕێتەوە. پرسی کورد، پرسی گەلێکی ماف زەوتکراو و نیشتمان داگیرکراوە.

لە مانگی حوزەیرانی (١٩٣٠) دا، ئەنجوومەنی وەزیرانی تورکیا، بە سەرۆکایەتی (عیسمەت ئینۆنۆ) سەرۆکوەزیرانی تورکیا. بڕیاری ژمارە (٨٦٩٢) یان دەرکرد. ئەم بڕیارە بە هەموو شێوەیەک ڕەوایی و

ڕێگە بە کوشتنی هەر کوردێک داوە. بە کوشتنی کوردیش، هیچ کوردکوژێک تاوانبار ناکرێت. ئەمە دەقی بەیارەکەیە:

"کوشتنی کورد یان ئەنجامدانی هەر کردەوەیەک بەرامبەر بە تاک یان بەکۆمەڵ لە ماوەی (٢٠/ حوزەیران/ ١٩٣٠ – تا – ١٠/ کانوونی دووەم/ ١٩٣٠)، لەلایەن نوێنەرانی دەوڵەت و میلیشیاکان، یان هەرکەسێکی مەدەنی لە کاتی بەدواداچوون و سەرکوتکردنی یاخیبوونی ئارارات، بە تاوان هەژمار ناکرێت".

تورکیا سوپایەکی زەبەلاحی ئامادەکرد، کە دوو هێندەی ئەو سوپایە بو کە هێڕشی کردە سەر یۆنان. بریتی بو لە فەیلەقی (٧ و ٩) بە فەرماندەی لیوا (ساڵح ئۆمەرتاک).

ناوی ئەم ئۆپەراسیۆنەیان نا "پاککردنەوە". مەخابین کە بە دەیان خۆفرۆش و جاش و چاوساغ و کڵاوسووری کورد، ڕۆڵێکی ناپاکی گەورەیان هەبوو. ڕێنیشاندەری سوپای تورکیا بوون. بەجگە لە تانک و تۆپ (٨٠) فڕۆکەی جەنگیش،

بە ڕۆژ و بە شەو، بە بۆمبی سووتێنەر و ژەهراوی چیای ئاگری و گوندەکانیان ناوچەکەیان بە چڕی بەردومان دەکرد.

بە سەدان کوردی سڤیلیان شەهیدکرد.

ئەتاتورک و حەمەڕەزا شای گەڕبەگەڕەی شای ئێران، لە سەر گەڕینەوەی بەشێک لە چیای ئارارات و خاکی وانی کوردستانی ڕێککەوتن. سوپای ئێرانیش چووە پاڵ سوپای تورکیا و پشتەوەیان لە شۆڕقانان گرت. یەکێتی سۆڤیەتیش پاڵپشتی و هاوکاریی خۆی بۆ سوپای تورکیا دەربڕی. دەشکە و شەستیری بۆیان نارد و دڵنیاشی کردنەوە کە چەکی دەشکەیان بۆ دابین دەکەن. فڕۆکەکانی بەریتانیاش بەشدارییان لە بەردمانکردنی ناوچە کوردییەکاندا کرد.

ئۆپەراسیۆنی پاککردنەوە، پێش وەرزی دروێنە، لە هەفتەی کۆتایی مانگی حوزەیرانی ١٩٣٠ دەستیپێکرد. لە زۆر سەرچاوەدا، لە ٨ی تەمووزی ١٩٣٠ دەستیپێکردوە. هەر کوردێکیان بدیایە، یەکسەر دەیانکوشت. هەموو گوندەکانی ناوچەکەیان تاڵانکردن و سووتاندیانن. ئاگریان لە دەخڵودان و لە دارستان بەردا. سوپای تورکیا لە کوردستانی باکووردا، سیاسەتی زەویی سووتماکیان جێبەجێ کرد.

دوای چەندین هێڕش، کە بە دەیان سەربازیان لێکوژرا، بە هۆی هێزی نابەرامبەری و نەمانی فیشەک و ناپاکیی هەندێک لە کوردان، کە چوونە پاڵ دەوڵەتی تورکیا. شۆڕشی ئاگری سەرکوتکرا. (٢٤) لە سەرکردەکانی شۆڕشیان لە سێدارە

دان.
بەڵام سوپای دڕندەی تورکیا، بە دامرکاندنی شۆڕشی ئاگری و بە کۆنترۆڵکردنی دوخەکەوە نەوەستان. ئۆپەراسیۆنێکی سەرتاسەری پاکتاوی ڕەگەزیی بەرامبەر بە گەلی کوردمان لە باکووری کوردستان دەستپێکرد، بە تایبەتیش لە ناوچەی (سەرحەد) کە هەریەک لە پارێزگاکانی وان و ئاگری و موش و بینگۆل و قارس و ئەرزڕومی لەخۆگرتووە، ببوە گۆڕەپانی ڕەشەکوژی و کۆمەڵکوژیی کورد. زیاتر لە (٨٠٠٠) گوندی ناوچەکەیان تاڵان کرد و خانووەکانیان سووتاندن. ژمارەیەکی زۆری ژن و منداڵ و پیر و پەککەوتەیان، لەناو خانووەکانیاندا سوتاندیانن. زیاتر لە (١٠) هەزار کەسیان کوشت. (١٥٠٠) منداڵ و ژنی کوردیان، لە چاڵێکدا بەستنەوە و ئاگریان تێبەردان و سوتاندیانن. بە سەدان منداڵ و ژنیان هەڵدانە ناو ڕوبارەکان و خنکان، بە دەیان ژن و منداڵیان لەسەر چیاکانەوە هەڵیان دانە خوارە و مردن. دەستدرێژییان بە سەر کچان و ژنان کرد. زۆرێک لە کچان و ژنان لە سەربانی خانووەکانیانەوە یان لەسەر گرد و چیاکانەوە، لە ترسی دەستدرێژی سەربازانی تورکیا خۆیان هەڵدایە خوارەوە و شەهیدبوون. پیاوەکانیشیان بەستن بەیەکەوە و گولەبارانیان کردن. بە زیندوویش پێستی سەری کۆمەڵێک لاوی کوردیان کەوڵ کرد. بکوژی کورد (ئەحمەد دەروێش ئالبای) کە فەرماندەیەکی سوپای تورکیا بوو، وتی:"نرخی فیشەک زۆرە، ژن و منداڵەکانیان بە فیشەک مەکوژن، بەڵکو بە قوناغی چەکەکانتان بیانکوژن یان بە قەمەی چەکەکانتان سکیان هەڵدڕن".

کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان:
(دۆڵی زیلان) کە دواتر کورد ناوی لێنا (دۆڵی خوێن) دەکەوێتە نێوان چیاکانی ئارارات و تەندورەک، لە باکووری شاری (ئەرتیش) ی سەر بە پارێزگای وان لە باکووری کوردستان. دۆڵی جوانی زیلان (٢٠) کیلۆمەتر، لە شاری وانەوە دوورە. هاوینەهەواری دۆڵی زیلان، بەهەشتێکە بۆ دانیشتوانی ناوچەکە. سێ رووباری قەشەنگ و جوان دەڕژێنەو ناو رووباری زیلان.
دوای ئەوەی کە بەشێکی زۆر لە خێزانە کوردەکانی ناوچەکە، لە ژن و منداڵ و لاو و پیر، دوای ئەوەی کە ماڵەکانیان تاڵان کرا و گوندەکانیان سوتێندران و گەمارۆی ئابووری خرایە سەر ناوچەکەیان. لە ترسی بەردومانی فڕۆکە و تۆپاران و لە ترسی

دەستدرێژی و گرتن و ڕەشەکوژی، ڕوویان لە ناوچەی ئەرتیش لە کەناری باکووری دەریاچەی وان ـــ گەورەترین دەریاچەی کوردستان ـ و لە دۆڵی زیلان کرد. بەڵام ناوچەکە بە هەزاران سەرباز و میلیشا گەمارۆ درابوو، ببوو بە ناوچەیەکی داخراوی سەربازی و هەموو ڕێگاکان و دەروازەکانی هاتنەژوورەوە و دەرچوون گیرابوون، لە کورد قەدەغەکرابوون. وەک دەڵێن"ماڵ لە خاوەن ماڵ حەرام کرابوو".

ئێران و عێراق و سووریاش، هاوکاری تورکیایان کرد. بەشێک لە شەرڤانان، لە دوای شکستهێنانی شۆڕشی ئاگری، ڕوویان لەو شوێنانەی کوردستان کرد. بەڵام ئەو سێ دەوڵەتە گرتیانیان و ڕادەستی تورکیایان کردن. هەموویانیان لە سێدارە دان.
لە ڕۆژی (١٣/ تەمووزی/١٩٣٠) دا، سوپای دڕندەی تورکیا، ئەو خێزانە بەدەرتان و سڤیلانەی کە ڕوویان لەو ناوچەیە و لە دۆڵی زیلان کردبوون. گەمارۆیان دان و هەموویانیان گرتن. بە هەزاران منداڵ و ژن و لاو و بەساڵچوانی کوردیان، هەڵدانە ناو ئاوی ڕووباری دۆڵی زیلان. ئینجا لە هەموو لایەکەوە بە بۆمب و بە دۆشکە و شەستیر گوللەبارانیان کردن. هاواری ژنان و زیڕەی منداڵان دەگەیشتنە عەرشی ئاسمان. کەسیان لێ دەرنەچوو، هەموویان شەهیدبوون. ئاوی ڕووباری دۆڵی زیلان و چەم و کانی و جۆگەلەکانی پڕبوون لە خوێن و بە بەخوێنی ئەو شەهیدە بێتاوانانە سوور ببوون. (دۆڵی زیلان) بو بە (دۆڵی خوێن).
(٢٢٠) گوندی دۆڵی زیلانیان سووتاند، خێزانێکی زۆریان لەناو خانووەکانیان سووتاندن. ماڵ و مەڕ و ماڵاتیشیان بە تاڵانی بردن.
(عوسمان ئیلیری) شایەتحاڵێکی ڕزگاربووی کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان، دەڵێت: "سەربازەکانیان لەنێوان خۆیاندا، گرەویان لەسەر ڕەگەزی کۆرپەلەی لەدایک نەبووی ناو سکی ـ ژنی دوگیان ـ دەکرد، سکی دایکیان هەڵدەدڕی تەنها بۆ ئەوەی بزانن کوڕە یا کچە".
(کاکیل ئەردەم) کە لە ساڵی (٢٠٠٧) دا، تەمەنی (٩٤) ساڵ بوو، یەکێکی ترە لە شایەتحاڵە زیندووەکانی کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان، کە لەناو تەرمی کوژراوکاندا خۆی درێژکردبوو و ڕزگاری بوو، بۆ دو ڕۆژنامەنووسی تورکی گێڕایەوە و وتی:"سی و پێنج کەس لە کەسوکاری کوژران. سەربازەکان سکی ژنێکی دووگیانیان هەڵدڕی. لە بەردەم چاویدا بە زیندووی، پێستی سەری سێ کەسیان لێکردەوە. دوو براشی لێیاندان تا مردن". ئەو دوو

رۆژنامەنووسە تورکەی کە دیمانەیان لەگەڵ کاکیل کرد، بە بڕیاری دادگای تورکیا، هەریەکەیان شەش مانگ بەندکران.

لە گوندی (گەرماوا ئەدمان) یشدا، کە گوندێکی دۆڵی زیلانە، سەربازانی بێڕەوشتی تورک ویستیان دەستدرێژی بکەنە سەر ژنێکی کورد. بەڵام خەڵکی گوندەکە، بە هەموویانەوە پەلاماری سەربازەکانیان دا و بە دەیان سەربازیان کوشت. خەڵکی گوندەکەش ئاوارە بوون. تاوانی وا لە کوێی جیهاندا روویان داوە؟ ئەمەیە راستیی بێڕەوشتی و نامەردی، قارداشی تورکی موسوڵمان.
(نێلسۆن ماندێلا) دەڵێت "گەر دەتەوێت تورک بناسیت بۆ یەک رۆژ ببە بە کورد".
رۆژنامەی (جمهوریەت) کە سەربە رژێمی تورکیایە، لە (١٣/ تەمووز/١٩٣٠) دا، شانازی بە کۆمەڵکوژییەکەی دۆڵی زیلانی کرد، بە ناونیشانێکی گەورە، باس لەم تاوانەی سوپای تورکیا دەکات، نووسیبوی:"ئۆپەراسیۆنی پاککردنەوە دەستپێکردوە، هەموو ئەو کەسانەی لە دۆڵی زیلان بوون لەناوچوون و کەسیان رزگاری نەبوو".
بە گوتەی پەیامنێرەکەیان (١٥) هەزار کەس کوژراون و رووباری زیلان تا لێواری پڕ بووە لە تەرمی کورد.
بەرپرسێکی حکومەتی تورکیا بە فەرمی راگەیاند، کە ژمارەی کوژراوانی دۆڵی زیلان گەیشتوونەتە (٤٧) هەزار کەس. بەڵام مێژوونووسان و شایەتحاڵەکان پێیان وایە کە ژمارەی کۆمەڵکوژییەکەی دۆڵی زیلان، زیاتر لە (٨٠) هەزار کەسە.
بە هەزاران کوردی گوندنشین و شارۆچکەکانی ناوچەی سەرحەدیان، بە زۆرەملێ رایانگواستنەوە بۆ رۆژئاوای تورکیا. تا ئەمڕۆش سیاسەتی تورکاندنی کورد و گۆڕینی دیموگرافیای ناوچە کوردستانییەکان درێژەی هەیە.
کۆمەڵکوژیی زیلان، یەکێکە لە نموونە هەرە قێزەونەکانی سیاسەتی سیستماتیکی لەناوبردن و ئینکاری دژی گەلی کوردمان. هەڵمەتێک بوو بۆ قڕکردنی تەواوی گەلی کورد ئەنجامدرا. یەکێکە لە کۆمەڵکوژییە سامناک و دڕندەکان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا. ئەم تاوان و تراژیدییە بێوێنەیە، بە بەرچاوی جیهانەوە ئەنجامدرا، بەداخەوە هیچ وڵاتێک سەرکۆنەی ئەم تاوانەیان نەکرد. وەزاراتی دەرەوەی بەریتانیا بە سەرکەوتنی گەورەی سوپای تورکیای ناوی برد.
حکومەتی تورکیا لە ساڵی (١٩٣٠ـ هەتا ـ ١٩٥٣) ناوچەی دوڵی زیلانی لە کوردان قەدەغەکرد. تا ئەمڕۆش رێگە بە لێکۆڵینەوە نادات

کە لەسەر کۆمەڵکوژی دۆڵی زیلان بکرێت و تاوانەکانی ئاشکرا بکرێن. حکومەتی تورکیا، نە دان بە ژینۆسایدی ئەرمەنییەکان و نە دان بە کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلاندا نانێت. بەڵام ئەم دوو تاوانە تاهەتایە، دوو پەڵەی رەشی قێزەوەنن بە ناوچەوانی تۆرانییە رەگەزپەرستەکانەوە. گەرچی هەموو ناوچەوانیان پەڵەی رەش و قێزەوەنن.

لە ساڵی (١٩٨٠) دا، حکومەتی تورکیا، ئەو کەسانەی کە لە ئەفغانستان و لە قیرغیزستانەوە هێنابوویان، جگە لەوەی کەمپینێکی گەورەی لە دۆڵی زیلان بۆیان دروستکرد و بەشێکی زۆریشیانی لە گوندەکانی دۆڵی زیلان نیشتەجێیانی کرد. زەوی و زاری کوردی بە سەریاندا دابەشکرد، مانگا و مەڕ و بزن و تراکتەری دانە بە ئەوەی بە هەمیشەیی لەوێدا بمێننەوە. تا ئەمڕۆش ئەم نامۆیانە لەوێدا ماونەتەوە. تورکیا هەر لە دۆڵی زیلاندا، وێستگەی کارەبا و چەند کارگەیەکی دروستکرد، بە مەبەستی ونکردنی گۆڕە بە کۆمەڵەکانی کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان.

لە ساڵی (١٩٩٢) دا، بەربەستی (کەجەبەرە) یان لەسەر رووبای زیلان لە شاری ئەرتیش دروستکرد. بەشێکی زۆری گۆڕەکانی دۆڵی زیلان، ژێر ئاو کەوتن. مەبەستی تورکیاش، پەردەپۆشکردنی تاوانی کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلانە.

لە ئێستادا فیلمێکی دیکۆمێنتاری بە کوردی بەرهەمهێنراوە بە ناوی (دۆڵی خوێن)

کە لە بەرهەمهێنانی (سەعادە ئەڵغنە) یە. کە باس لە کۆمەڵکوژیی زیلان دەکات.

سوپای دڕندەی تورکیا بە کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان، دەستیان لە تاوانەکانی دژ بە کورد هەڵنەگرت، چەندین کۆمەڵکوریی تریان ئەنجام دا. گەورەترینیان رەشەکوژی و (کۆمەڵکوژیی دەرسیم) ە.

دوای شکستیهێنانی (شۆڕشی دەرسیم)، لە ساڵی (١٩٣٦_ ١٩٣٧) بە رابەرێتی (سەید رەزای دەرسیم) سوپای تورکیای رەگەزپەرست، بە تۆپباران و بەردومانی فڕۆکەی جەنگی، کۆمەڵکوژی و رەشەکوژییەکی تریان لە گەلی کوردمان کرد. کە بە (قەسابخانەی دەریسیم) ناودەبرێت. سەرجەم زیاتر لە (٩٠) هەزار منداڵ و ژن و لاو و پیاوانی بێتاوانی کوردیان کوشت. کوردکوشتنیان بە ڕەوا دەزانی. بە هەزاران دۆنم دار و دارستانیان سووتاند، بە سەدان گوندی کوردیان تاڵانکرد و وێرانیان کردن. بەڵام تورکیا تەنها دانی بە کوشتنی (٣٠) هەزار کوردا لە دەرسیم دا ناوە. تورکیا ناوی شاری (دەرسیم) یشی گۆڕی بە (تونجەلی). بەڵام

کورد هەر بە دێرسیم ناوی دەبات. دێرسیم هێمای راپەڕین و بەرگرییە.

پێشتر نوسینێکم دەربارەی شۆڕشی دێرسیم نوسی و بڵاومکردەوە. بۆێە لەم نوسینەمدا، درێژە بە کۆمەڵکوژیی دێرسیم نادەم. تەنها ئاماژەم پێیدا.

هەرگیز برینەکانی کۆمەڵکوژیی دۆڵی زیلان و قەسبخانەکەی دێرسیم و کیمیابارانی هەڵەبجە و شوێنەکانی تر و زیندەبەچاڵکردنی (١٨٢) هەزارکورد لە شاڵاوەکانی ئەنفالی بەدناو و کوشتنی (٨) هەزار بارزانی و (١٠) هەزار لاوی فەیلی کورد، کە بە زۆری لە حەوزی تیزابدا تواندیاننەوە. کۆمەڵکوژیی خوشک و برایانی ئێزیدیمان لە شەنگال، کە زیاتر لە (٥٠٠٠) هەزار ئێزیدی شەهید کران، زۆربەیان منداڵ و ژنانن. لە سێدارەدانی بە دەیان لاوی کوڕ و کچی کوردمان لە رۆژهەڵاتی کوردستان، لەلایەن کۆماری پەت و سیدارەی ئیسلامییەوە. شەهیدکردنی بە دەیان منداڵ و ژنی سڤیلی کوردمان لە رۆژئاوای کوردستان، بە بۆمبی فسفۆری و بۆ بۆمبی بۆڵییەوە، لەلایەن تورکیای رەگەزپەرستەوە. ئەستە کە بتوانین، ئەم تاوانانە و بە دەیان تاوانی تری داگیرکەرانی کوردستان لە یادبکەین. برینە بە سوێیەکانی ئەم تاوانە قێزەوەنانە، نە ساڕێژدەبن و نە لە بیرمان دەچنەوە.

(*) : تا رادەیەک سوودم لە چەندین ماڵپەڕی ئینگلیزی و کوردی وەرگرتووە.

دوبەی: ٢٠٢٦